

ΘΕΜΑ 29^ο
(ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, Πανηγυρικός, 170-173)

Θαυμάζω δὲ τῶν δυναστευόντων ἐν ταῖς πόλεσιν, εἰ προσήκειν αὐτοῖς ἡγούνται μέγα φρονεῖν, μηδὲν πάποθ' ὑπὲρ τηλικούτων πραγμάτων μήτ' εἰπεῖν μήτ' ἐνθυμηθῆναι δυνηθέντες. Ἐχρῆν γὰρ αὐτούς, εἴπερ ἦσαν ἄξιοι τῆς παρούσης δόξης, ἀπάντων ἀφεμένους τῶν ἄλλων περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους εἰσηγεῖσθαι καὶ 5 συμβουλεύειν. Τυχὸν μὲν γὰρ ἂν τι συνεπέραναν· εἰ δὲ καὶ προαπεῖπον, ἀλλ' οὖν τοὺς γε λόγους ὥσπερ χρησμούς εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον ἂν κατέλιπον. Νῦν δ' οἱ μὲν ἐν ταῖς μεγίσταις δόξαις ὄντες ἐπὶ μικροῖς σπουδάζουσιν, ἡμῖν δὲ τοῖς τῶν πολιτικῶν ἐξεστηκόσιν περὶ τηλικούτων πραγμάτων συμβουλεύειν παραλελοίπασιν. Οὐ μὴν ἀλλ' ὄσῳ μικροψυχότεροι τυγχάνουσιν ὄντες οἱ προεστῶτες ἡμῶν, τοσοῦτῳ τοὺς ἄλλους 10 ἐρρωμενεστέρως δεῖ σκοπεῖν, ὅπως ἀπαλλαγησόμεθα τῆς παρούσης ἔχθρας. Νῦν μὲν γὰρ μάτην ποιούμεθα τὰς περὶ τῆς εἰρήνης συνθήκας· οὐ γὰρ διαλυόμεθα τοὺς πολέμους, ἀλλ' ἀναβαλλόμεθα καὶ περιμένομεν τοὺς καιροὺς ἐν οἷς ἀνήκεστόν τι κακὸν ἀλλήλους ἐργάσασθαι δυνησόμεθα. Δεῖ δὲ ταύτας τὰς ἐπιβουλάς ἐκποδῶν ποιησαμένους ἐκείνοις τοῖς ἔργοις ἐπιχειρεῖν ἐξ ὧν τὰς τε πόλεις ἀσφαλέστερον οἰκήσομεν καὶ 15 πιστότερον διακεισόμεθα πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. Ἔστι δ' ἀπλοῦς καὶ ῥάδιος ὁ λόγος ὁ περὶ τούτων· οὔτε γὰρ εἰρήνην οἷόν τε βεβαίαν ἀγαγεῖν ἦν μὴ κοινῇ τοῖς βαρβάρους πολεμήσωμεν, οὔθ' ὁμονοῆσαι τοὺς Ἕλληνας πρὶν ἂν καὶ τὰς ὠφελείας ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τοὺς κινδύνους πρὸς τοὺς αὐτοὺς ποιησώμεθα.

ΣΧΟΛΙΑ

- 1 **τῶν δυναστευόντων:** γενική της αιτίας στο ρ. ‘θαυμάζω = απορώ’. **εἰ...ἤγοῦνται:** υποθετική πρόταση που όμως εδώ λόγω της παρουσίας του ρ. ψυχικού πάθους ‘θαυμάζω’ μετατρέπεται σε αιτιολογική ή και πλάγια ερώτηση, ‘απορώ με αυτούς οι οποίοι ασκούν απόλυτη εξουσία στις πόλεις, που (αν) νομίζουν...’, και λειτουργεί ως επεξήγηση στο ρ. **προσθήκειν αὐτοῖς:** το απαρέμφοτο είναι ειδικό, αντικ. στο ρ. και η δοτική είναι προσωπική. **μέγα:** αιτιατική επιρρ. του ποσού, ‘πολύ – υπερβολικά’, στο ‘φρονεῖν’.
- 2 **φρονεῖν:** υποκ. στο ‘προσθήκειν’. **μηδέν:** σύστοιχο αντικ. στο ‘εἰπεῖν’ & ‘ἐνθυμηθῆναι’.
- 3 **δυνηθέντες:** συνημμ. μτχ. εναντιωματική, ‘παρά το γεγονός ότι δεν μπόρεσαν...’. **Ἐχρήν:** ο παρατατικός του απροσώπου ‘χρή’. Η κύρια πρόταση του ρ. αυτού είναι η απόδοση της ακόλουθης υποθετικής με ‘εἰ+παρατατικό’, και δημιουργεί ένα ευθύ υποθ. λόγο του αντίθετου του πραγματικού, όπου όμως επειδή στην απόδοση το ρ. είναι το απρόσωπο ‘χρή’, παραλείπεται το δυνητικό ‘ἄν’. **αὐτούς:** υποκ. στα απαρέμφοτα ‘εἰσηγεῖσθαι καὶ συμβουλεύειν’. **τῆς...δόξης:** γενική της αξίας. Η ενδιάμεση ἀναρθηρ μτχ. είναι επιθ. προσδ. **ἀπάντων:** κατηγορ. προσδ.
- 4 **ἀφεμένους:** συνημμ. μτχ., επιρρ., τροπική. **τῶν ἄλλων:** συντάσσεται με την μτχ. ως αντικείμενο σε γενική πτώση. **περὶ τοῦ πολέμου:** εμπρόθ. προσδ. της αναφοράς που συντάσσεται με το απαρέμφοτο ‘εἰσηγεῖσθαι’. **τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους:** το ἄρθρο ἔχει την δύναμη να ουσιαστικοποιεί ἀκόμη και εμπροθ. προσδιορισμούς, όπως εδώ που τον καθιστά παράθεση. **εἰσηγεῖσθαι καὶ συμβουλεύειν:** υποκείμενα στο απρόσωπο ‘ἐχρήν’.
- 5 **ἄν τι συνεπέραναν:** ‘θα μπορούσε να βγάλουν ένα συμπέρασμα’, δυνητική οριστική παρατατικού για το αντίθετο του πραγματικού. **εἰ δὲ καὶ προαπεῖπον:** ‘ὅμως ἀκόμη κι αν υποχωρούσαν ἐξ ἀρχῆς’, ‘προαπαγορεύω, προαπηγόρευον, προαπερῶ, προαπεῖπον = ἐξ ἀρχῆς υποχωρῶ, ἐνδίδω, ἀποτυγχάνω’. Παραχωρητική πρόταση.
- 6 **ὥσπερ χρησμούς:** αναφορική παραβολική πρόταση με ενν. ρ. το ‘ἄν κατέλιπον’. **ἄν κατέλιπον:** κύρια πρόταση με δυνητική οριστική αορίστου για να δηλώσει το αντίθετο του πραγματικού, και αποτελεί την απόδοση της προηγούμενης υποθ. πρότασης. Δημιουργεί ένα ευθύ υποθ. λόγο που δηλώνει το αντίθετο του πραγματικού. **οἱ μὲν...ῶντες:** ἀναρθηρ μτχ. ως υποκ. στο ρ.
- 7 **ἐπὶ μικροῖς:** ‘για ἀσήμαντα πράγματα’, εμπρόθ. του σκοπού με το ‘σπουδάζουσι’. **ἡμῖν:** δοτική προσωπική ως αντικ. στο ‘παραλελοίπασιν’. **τοῖς...ἐξεστηκόσιν:** ἀναρθηρ μτχ. ως παράθεση. **τῶν πολιτικῶν:** συντάσσεται με την μτχ. και δηλώνει επιρρ. την ἀπομάκρυνση ἀπὸ ἑνα χώρο, ‘ἐξίσταμαί τινος = ἀπομακρύνομαι ἀπὸ κάτι’.
- 8 **Οὐ μὴν ἄλλ’:** ‘ὅμως πράγματι – ὄντως’, σε ἀντίθεση με τον ‘οὐ μὴν’ ο οποίος δηλώνει ἀρνηση.
- 9 **ὄσφ...τυγχάνουσιν:** αναφορική επιρρ. πρόταση του ποσού. **ὄσφ:** δοτική επιρρ. του μέτρου ή της διαφοράς. **μικροψυχότεροι:** κατηγορούμενο. **ῶντες:** κατηγορηματική μτχ. **ἡμῶν:** αντικ. σε γενική πτώση στην μτχ. ‘προεστῶτες’. **τοσοῦτω:** δοτική επιρρ. του μέτρου ή της διαφοράς. **τοὺς ἄλλους:** υποκείμενο στο απαρέμφοτο ‘σκοπεῖν’.
- 10 **ἐρρωμενεστέρως:** ‘με μεγαλύτερο θάρρος’. **ὅπως ἀπαλλαγσόμεθα:** πλάγια ερώτηση, ‘με ποιό τρόπο – πώς’. **τῆς...ἐχθρας:** συντάσσεται με το ρ. ως γενική της ἀπαλλαγῆς ή του χωρισμού, και η ενδιάμεση μτχ. είναι επιθ. προσδ.
- 11 **μάτην:** ἐπίρρ. τρόπου ‘μάταια’. **τάς...συνθήκας:** αντικ. στο ρ.

- 12 τούς καιρούς:** *‘τις κατάλληλες συνθήκες’*. **ἐν οἷς...δυνησόμεθα:** αναφορική επιρρ. του χρόνου. **ἐν οἷς:** ενν. *‘καιροῖς’*, εμπρ. προσδ. του χρόνου. **ἀνήκεστόν τι κακόν:** και οι τρεις λέξεις εξαρτώνται συντακτικά από το *‘εργάσασθαι’*. Η αντων. *‘τι’* είναι σύστοιχο αντικ., τα δυο άλλα επίθετα είναι κατηγορηματικοί προσδ., *‘να κάνουμε κάτι που να είναι κακό το οποίο να είναι αθεράπευτο’*.
- 13 ἀλλήλους:** επίσης αντικ. στο *‘εργάσασθαι > ἐργάζομαι τινά τι = προξενώ σε κάποιον κάτι’*. **ἐργάσασθαι:** αντικ. στο ρ. **ταύτας τὰς ἐπιβουλάς:** *‘όλες αυτές τις αντιπαλότητες’*, η αντων. είναι επιθ. προσδ. και το ουσιαστικό είναι αντικ. στην μτχ. *‘ποιησαμένους’*. **ἐκποδών:** επίρρ. *‘μακριά’*
- 14 ἐκείνοις τοῖς ἔργοις:** η αντων. είναι επιθ. προσδ. και το ουσιαστικό είναι δοτική του σκοπού στο απαρέμφατο, *‘ἐπιχειρῶ τινί = αναλαμβάνω δράση για κάτι’*. **ἐξ ὧν...οἰκήσομεν:** αναφορική επιρρ. πρόταση της αιτίας. **ἐξ ὧν:** ενν. *‘ἔργων’*, *‘ἐξ αιτίας των οποίων ἔργων’*. **τάς τε πόλεις:** αντικ. στο ρ.
- 15 διακείσόμεθα πρὸς ἡμᾶς αὐτούς:** *‘θα συμπεριφερθούμε μεταξύ μας’*. **ἀπλοῦς καὶ ῥάδιος:** κατηγορούμενα. **ὁ περὶ τούτων:** το άρθρο εμπρός από εμπρόθετο προσδ. τον καθιστά ουσιαστικό, παράθεση.
- 16 εἰρήνην:** αντικ. στο *‘ἀγαγεῖν’*. **οἷόν τε:** ενν. *‘ἐστί’* και δημιουργεί μία απρόσωπη έκφραση, *‘εἶναι δυνατόν’*. Κύρια πρόταση ως απόδοση της υποθετικής πρότασης που ακολουθεί. **βεβαίαν:** κατηγορούμενο του αποτελέσματος, *‘ὥστε βεβαίαν εἶναι’*. **ἀγαγεῖν:** υποκ. στην απρόσωπη έκφραση **ἦν μὴ...πολεμήσωμεν:** υποθετική πρόταση με υποτακτική που δηλώνει το προσδοκώμενο. **κοινή:** επίρρ. του τρόπου, *‘μαζί – από κοινού’*. **τοῖς βαρβάροις:** δοτική της εχθρικής κατεύθυνσης στο ρ., *‘πολεμῶ τινί = πολεμῶ ἐναντίον κάποιου’*.
- 17 ὁμονοῆσαι:** επίσης υποκ. στην προηγούμενη απρόσωπη έκφρ. **τούς Ἕλληνας:** υποκ. στο απαρέμφατο. **πρὶν ἄν...ποιησόμεθα:** χρονική πρόταση με υποτακτική. **τάς ὠφελείας:** αντικ. στο *‘ποιησόμεθα’*. **ἐκ τῶν αὐτῶν:** ενν. *‘ἔργων’*, *‘ἀπό τις ίδιες ενέργειες’*, εμπρόθετος της προέλευσης και μεταφορικά του τρόπου.
- 18 τούς κινδύνους:** αντικ. στο ρ. **πρὸς τούς αὐτούς:** *‘ἐναντίον των ἰδίων ἀνθρώπων’*, ενν. *‘των βαρβάρων’*.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Απορώ επίσης με εκείνους που ασκούν απόλυτη εξουσία στις πόλεις, αν δηλ. πιστεύουν ότι ταιριάζει σ' αυτούς να έχουν υπερβολική αυτοπεποίθηση, παρά το γεγονός ότι ποτέ στο παρελθόν δεν μπόρεσαν ούτε να πουν ούτε να θυμηθούν τίποτε για τέτοιου είδους ζητήματα. Διότι έπρεπε αυτοί, αν ήταν άξιοι για την φήμη την οποίαν τώρα έχουν, παραβλέποντας όλα τα άλλα να κάνουν προτάσεις για τον πόλεμο εναντίον των βαρβάρων και να δίνουν συμβουλές. Γιατί έτσι είναι πιθανόν να είχαν οδηγηθεί σε ένα συμπέρασμα. Όμως ακόμη κι αν θα είχαν αποτύχει, θα είχα αφήσει πίσω τους για όλο το υπόλοιπο χρονικό διάστημα λόγια σαν να ήταν χρησμοί. Τώρα όμως αυτοί που απολαμβάνουν την μεγαλύτερη φήμη ασχολούνται με ασήμαντα πράγματα, ενώ έχουν αφήσει σε εμάς, οι οποίοι έχουμε απομακρυνθεί από τα πολιτικά ζητήματα, να δίνουμε συμβουλές για τόσο σοβαρά ζητήματα. Όμως πράγματι όσο μικροί στην ψυχή τους είναι αυτοί που μας εξουσιάζουν, τόσο οι υπόλοιποι οφείλουν να εξετάζουν με μεγαλύτερο θάρρος, με ποιόν δηλ. τρόπο θα απαλλαγούμε από την τωρινή έχθρα. Γιατί τώρα μάταια κάνουμε τις συνθήκες για την ειρήνη. Γιατί δεν εξαλείφουμε τους πολέμους, αλλά τους μεταθέτουμε σε άλλο χρόνο, και περιμένουμε τις κατάλληλες συνθήκες, στην διάρκεια των οποίων θα μπορούσαμε να πραγματοποιήσουμε κάτι που να είναι κακό που να είναι αθεράπευτο. Πρέπει όμως αφήνοντας όλες αυτές τις αντιπαλότητες στην άκρη, να αναλάβουμε δράση για εκείνα τα έργα, εξ αιτίας των οποίων και τις πόλεις με μεγαλύτερη ασφάλεια θα κατοικήσουμε, αλλά και μεταξύ μας θα συμπεριφερόμαστε με μεγαλύτερη εμπιστοσύνη. Και ο λόγος αυτός για τα ζητήματα αυτά είναι και εύκολος και απλός, γιατί ούτε ειρήνη που να είναι σίγουρη είναι δυνατόν να εξασφαλίσουμε, αν δεν πολεμήσουμε από κοινού εναντίον των βαρβάρων, ούτε οι Έλληνες να ομονοήσουν, πριν εξασφαλίσουμε και τα κέρδη από τις ίδιες ενέργειες, αλλά και τις στρατιωτικές επιχειρήσεις εναντίον των ίδιων ανθρώπων.